

Ольга Кравець

*Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Шишкін І. Г.,
Національний університет “Острозька академія”*

ТУРИСТИЧНИЙ ТРАФІК, ПОВ'ЯЗАНИЙ З ВІДВІДУВАННЯМ ЄВРЕЙСЬКИХ ПАМ'ЯТОК

У статті охарактеризовано туристичний трафік, пов'язаний з відвідуванням єврейських пам'яток на території Польської Республіки. Зокрема, показано роль об'єктів паломництва євреїв у розвитку польської туристичної інфраструктури.

The article describes the tourist traffic associated with visiting Jewish monuments in the Republic of Poland. In particular, the role of objects of pilgrimage for Jews in the Polish tourist infrastructure.

В статтє охарактеризован туристический трафик, связанный с посещением еврейских памятников на территории Польской Республики. В частности, показана роль объектов паломничества евреев в развитии польской туристической инфраструктуры.

В останні роки помітно зріс інтерес іноземних туристів до Польщі. Країна приваблює туристів своїм фольклором, природою та специфікою культурних надбань національних меншин. Однією з таких залишається єврейська культура. Це пояснюється тим, що цієї архітектури у світі небагато. В результаті кількох століть проживання євреїв у Польщі тут збереглося найбільше пам'яток їхньої культури, п'ять з яких включено до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Ці місця та об'єкти приваблюють не лише євреїв, а й представників інших народів, проте ізраїльтян серед туристів найбільше. За статистичними даними кількість туристів-євреїв з інших країн нараховує близько 50 тис. чоловік щорічно [2].

Історичні місця, які найчастіше відвідуються туристами, пов'язані в першу чергу з Голокостом. Лідирують в цьому плані туристи з Ізраїлю та США. Ізраїльська влада сприяє організації екскурсій, зокрема велика частка путівок оплачується урядом та Міністерством освіти

цієї країни. В останні два десятиліття ізраїльські школярі відвідують Польську Республіку, щоб побувати на місцях пам'яті Голокосту. Шкільні подорожі та відвідання єврейських історичних пам'яток є частиною широкомасштабного проекту, який був розпочатий в 1988 році [1]. За цей час відбувалося постійне зростання кількості учасників і дотеперішнього часу, в рамках проекту, 111 500 підлітків відвідали Польщу. Ізраїльське Міністерство освіти визначає освітні та соціальні цілі поїздки, навчання вчителів і радників делегацій, а також готує учасників до поїздки. Два роки тому Міністерство освіти розпочало досліджувати те, як досягаються цілі перед туристичними молодіжними групами до Польщі. Для цього була створена багатоголоса науково-дослідна група. В емпіричному дослідженні вчені проаналізували тисячі анкет, інтерв'ю студентів, викладачів, консультантів та інших осіб, які брали участь в подорожах. Цей проект був покликаний зміцнити зв'язки між минулим і сьогоденням. Поїздки в Польщу мали на меті, в першу чергу, вивчення підростаючим поколінням історії польських євреїв, зокрема періоду Голокосту, оскільки в єврейських школах ця тема є обов'язковою у курсі історії.

Що стосується євреїв із США, то вони приїжджають до Польщі за рахунок таких організації, як американський єврейський комітет, американський єврейський конгрес, американська федерація єврейських конгрегацій [3]. Багато людей приїжджають також за власні кошти, щоб відвідати колишні місця проживання їхніх родичів. Слід виокремити подальші напрямки єврейського туризму в Польщі:

- 1) могил хасидських цадиків;
- 2) місць мучеництва євреїв;
- 3) інших місць, пов'язаних з історією та культурою польських євреїв в різні історичні періоди.

Варто зазначити, що одним з масових видів туризму є релігійний. Сьогодні в Польщі існує 51 місце для паломництва євреїв хасидської течії. Найбільші групи паломників приїжджають до Польщі в єврейський місяць Адар (кінець лютого – початок березня). У другій половині місяця Адара відбувається вшанування пам'яті смерті цадиків: Елімелеха Ісаака Меіра Алтера з Гур і Соломона Рабиновича Радома. Найбільші групи хасидів приїжджають до Лежайська 21 Адара. З початку 90-х років в цей день від 1500 до 10000 хасидів відвідують Польщу.

Перебування в Польщі триває від кількох годин до 3-х днів. Програма паломництва дуже інтенсивна. Головною метою є здійснення молебнів на могилі Цадика Елімелеха в Лежайську (21 Адара). Хасиди намагаються відвідати й інші огелі [2].

Найбільше туристи відвідують міста: Лежайськ, Лодзь, Краків, Варшаву. В організації паломництва беруть участь туристичні агенти або представники хасидської громади. Найчастіше паломників підтримує Фонд Лежайських хасидів в Ізраїлі, заснований групою хасидів з Лелува. Відповідно до потреб на туристичному ринку формується два центри надання послуг поселення, в які включено харчування та організацію поїздок — це Лежайськ та Лелув. Туристичні поїздки хасидів із США організовує туристичне агентство “Райхберг”. Хасиди також користуються послугами туристичних агентств “Аківа туру”, “Інтернаціональ”, “Демель” і “Шалом Тревел”. Ці агентства співпрацюють з офісами рабинів, тому можуть надавати відповідні туристичні послуги.

Просвітницьку діяльністю здійснюють талмудичні школи — ешиви. Найбільші центри талмудичних досліджень, які відвідують туристи знаходяться в Кракові та Любліні. Групи мають в своїй програмі час молитви над могилами відомих рабинів і цадиків, але основний мотив поїздки — освітній. Однією з найяскравіших освітніх подорожей є відвідування найбільшої довоєнної ешиви Хахмей в Любліні. У 2003 році будівлю реставрували за кошти релігійної Єврейської громади у Варшаві, яка прийняла рішення здійснити реконструкцію синагоги та організувати історичні виставки. З останні шість років ешиву відвідало близько 15000 осіб [4]. Це були, в основному групи, організовані єврейськими організаціями. Будівлі, що знаходяться поруч синагоги реконструюються в готель, де зможуть проживати туристи з єврейських груп. В готелі будуються єврейські лазні-мікви та кошерний ресторан. У підвалі заплановано відкрити Музей хасидизму[5].

З початку 90-х років ХХ століття популярності набув сентиментальний вид туризму. Єврейські туристи шукають місця, пов’язані із сімейною історією. Це родові могили та місця анігіляції, де загинули їхні родичі. Під час такої подорожі туристи проводять генеологічні дослідження та збір матеріалів з історії тієї чи іншої родини. На допомогу часто приходять Єврейський історичний інститут, який має велику кількість архівних матеріалів.

Подорожі пов’язаних з місцями є найбільш поширеним серед відвідувачів польсько-єврейських громад. Туристичний рух в цьому напрямку організовує Польський офіс подорожі — Орбіс та Янотур або Інтеркрац в Кракові та єврейські туристичні агенти — Ауррутц і Шалом Варшава. Підготовлена Управлінням програма включає в себе кілька стандартних маршрутів найважливішими єврейськими об’єктами та пам’ятками. Тур призначений як для окремих